

האם הממשלה מתמודדת עם אתגרי הצמיחה וצמצום העוני?

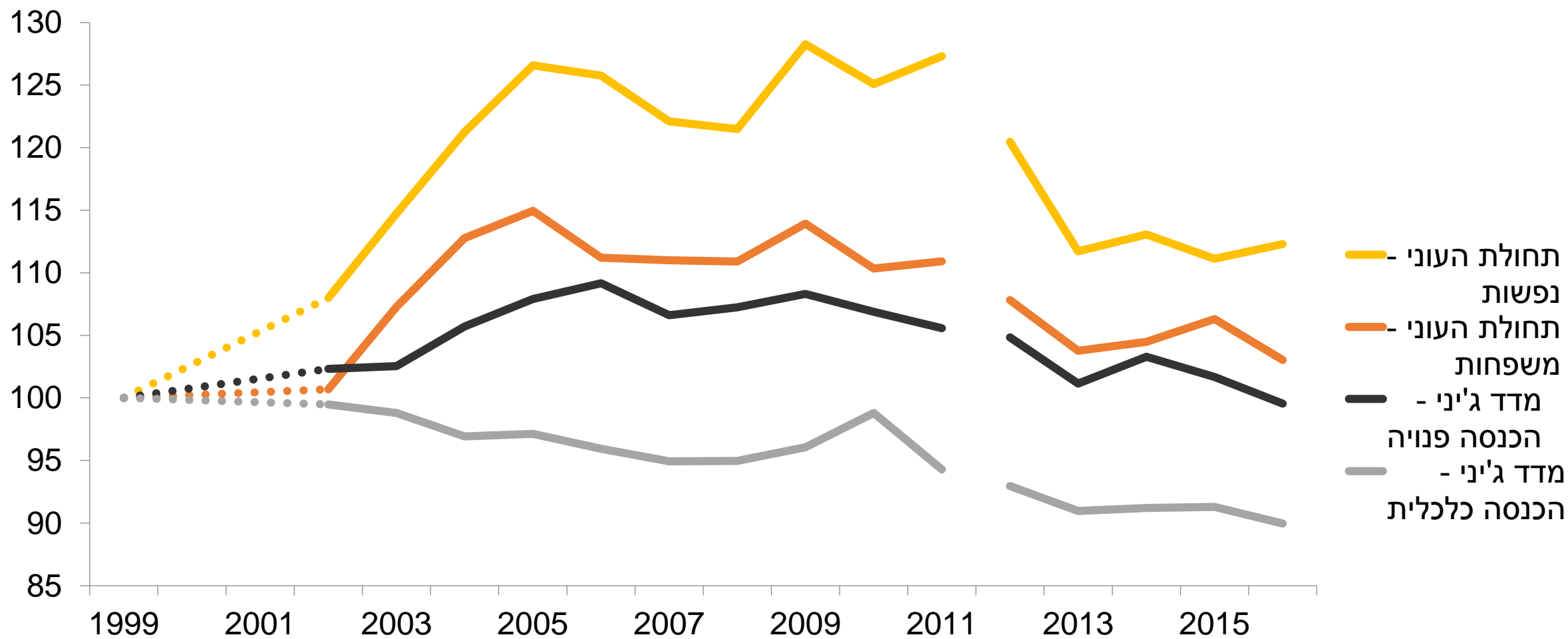
כנס מכון אהרן למדיניות כלכלית

ד"ר קרנית פלוג, נגידת בנק ישראל | 24 במאי 2018

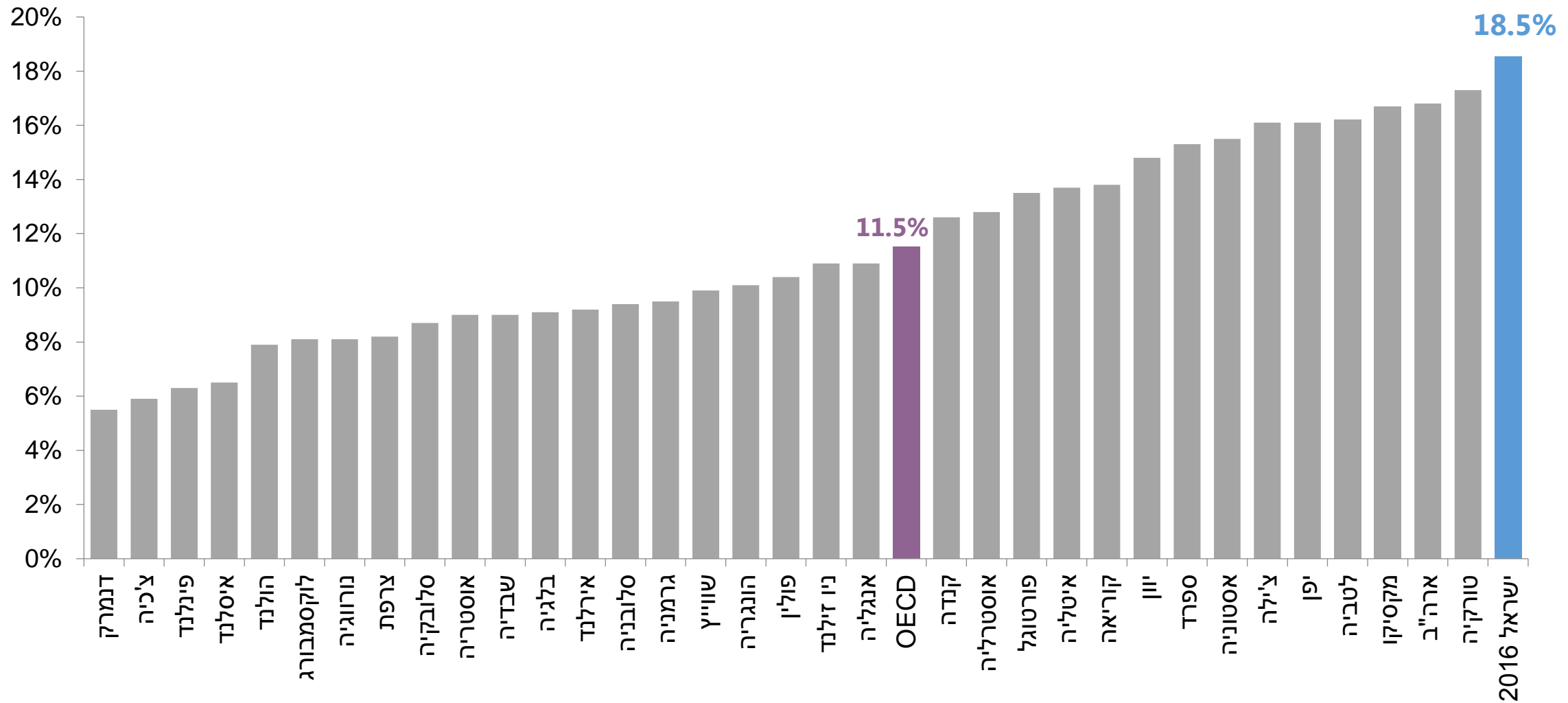

- עשינו כברת דרך שהביאה לצמצום אי השוויון והעוני בשנים האחרונות, על בסיס הגברת ההשתלבות בתעסוקה.
- עם זאת, עדיין, שעורי אי השוויון בהכנסה נטו, ושיעורי העוני גבוהים בהשוואה בינלאומית.
- צמיחה **בת קיימא ומכלילה** היא דרך המלך להעלאת רמת החיים של כלל הציבור, ולצמצום פערים ועוני.
- צמיחה מכלילה מחייבת אסטרטגיה **לעידוד תעסוקה בכל קבוצות האוכלוסייה**, ובפרט בקרב הגברים החרדים והנשים הערביות, **ושיפור בפריון לאורך זמן**.
- כדי להשיג עלייה מתמשכת בפריון נדרשת **העלאת רמת ההון האנושי וצמצום הפערים בו**, ובכלל זה במיומנויות היסוד והכישורים הטכנולוגיים; **שיפור התשתיות** ובראשן התחבורה הציבורית ושיפור הסביבה העסקית באמצעות **ייעול הרגולציה וצמצום הבירוקרטיה**.
- לצד זאת צמצום העוני מחייב הקצאת מקורות לטיפול באוכלוסיות שהשתלבותן בתעסוקה מוגבלת ו/או כושר השתכרותן מוגבל, ובפרט קשישים, ובעלי יכולת תעסוקה מוגבלת.

מדדי פערים ואי-שוויון נבחרים, 2016-1999

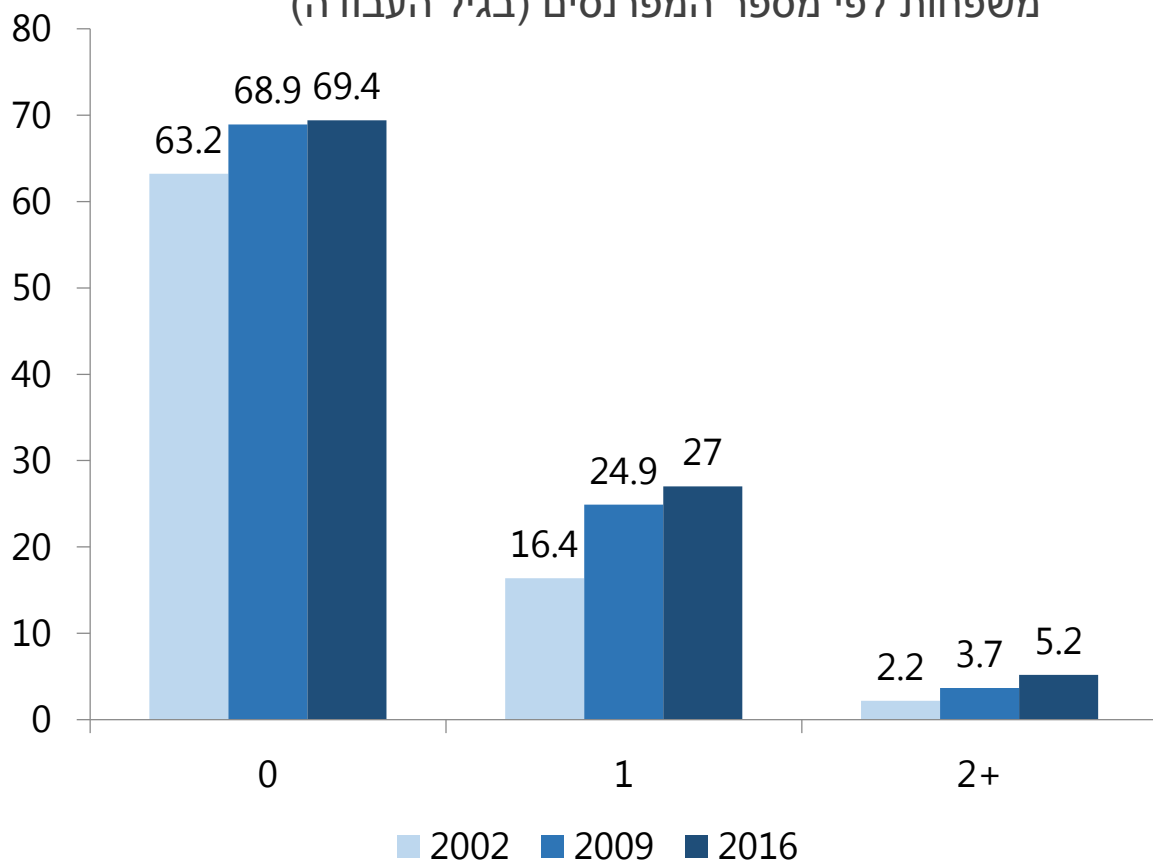
שיעורי עוני בקרב נפשות בהשוואה בינלאומית לפי הכנסה פנויה, 2015

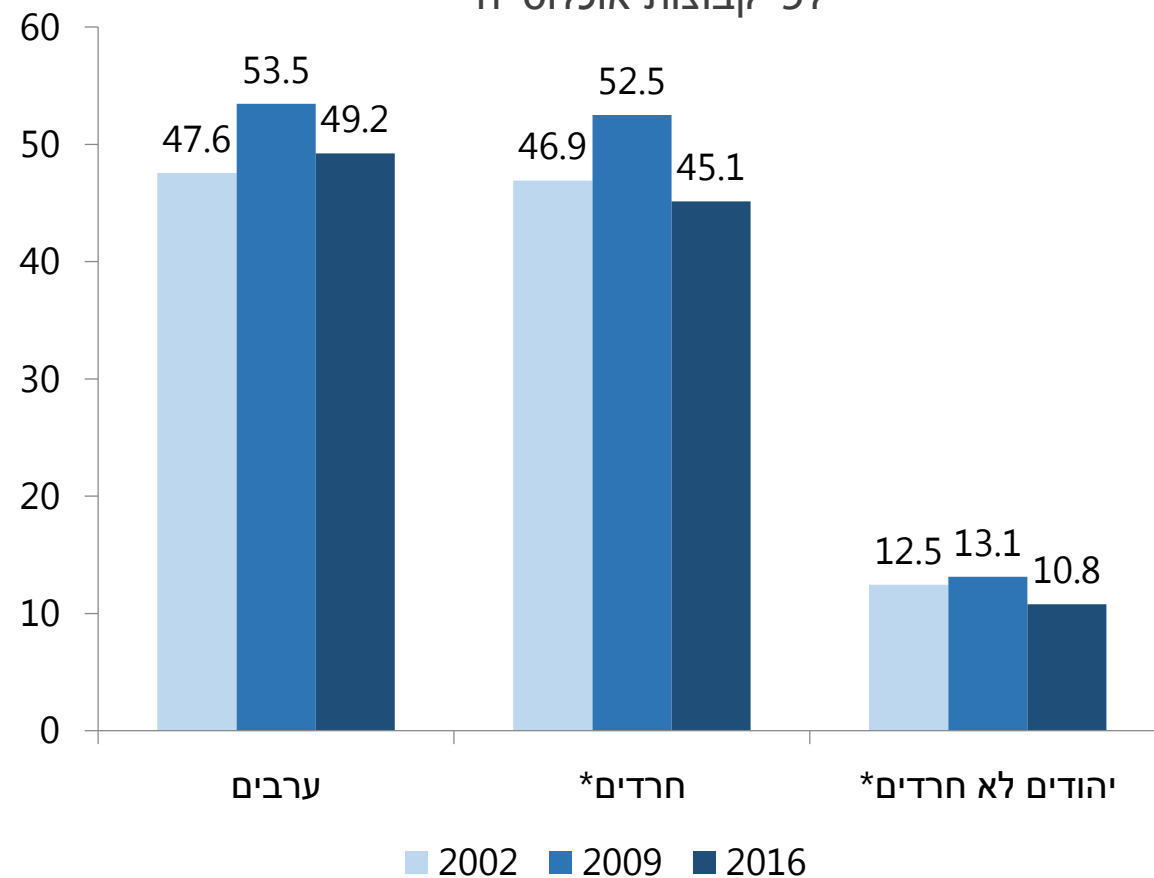
מקור: דו"ח ממדי העוני והפערים החברתיים, הביטוח הלאומי, 2016

תחולת העוני בקרב משקי בית

משפחות לפי מספר המפרנסים (בגיל העבודה)

לפי קבוצות אוכלוסייה

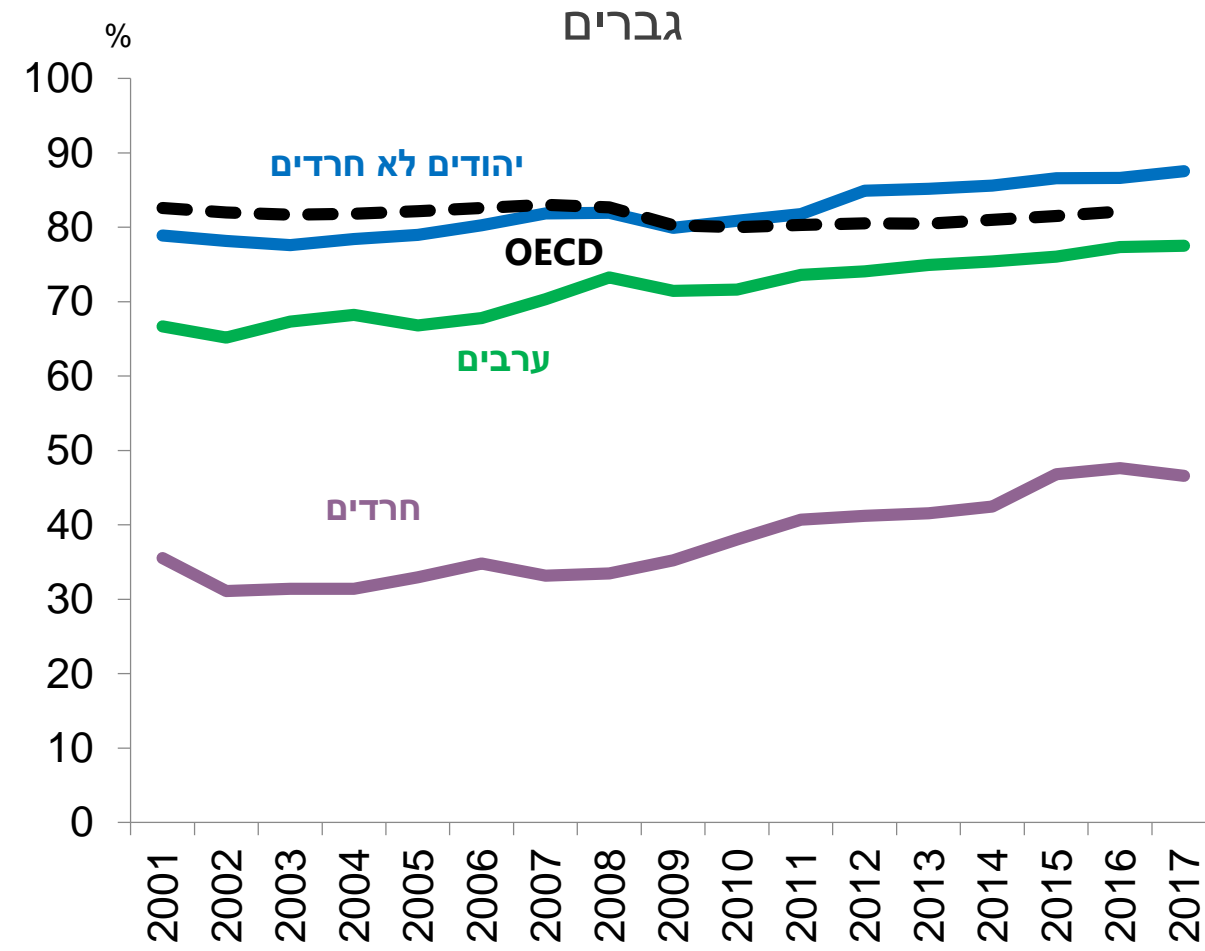
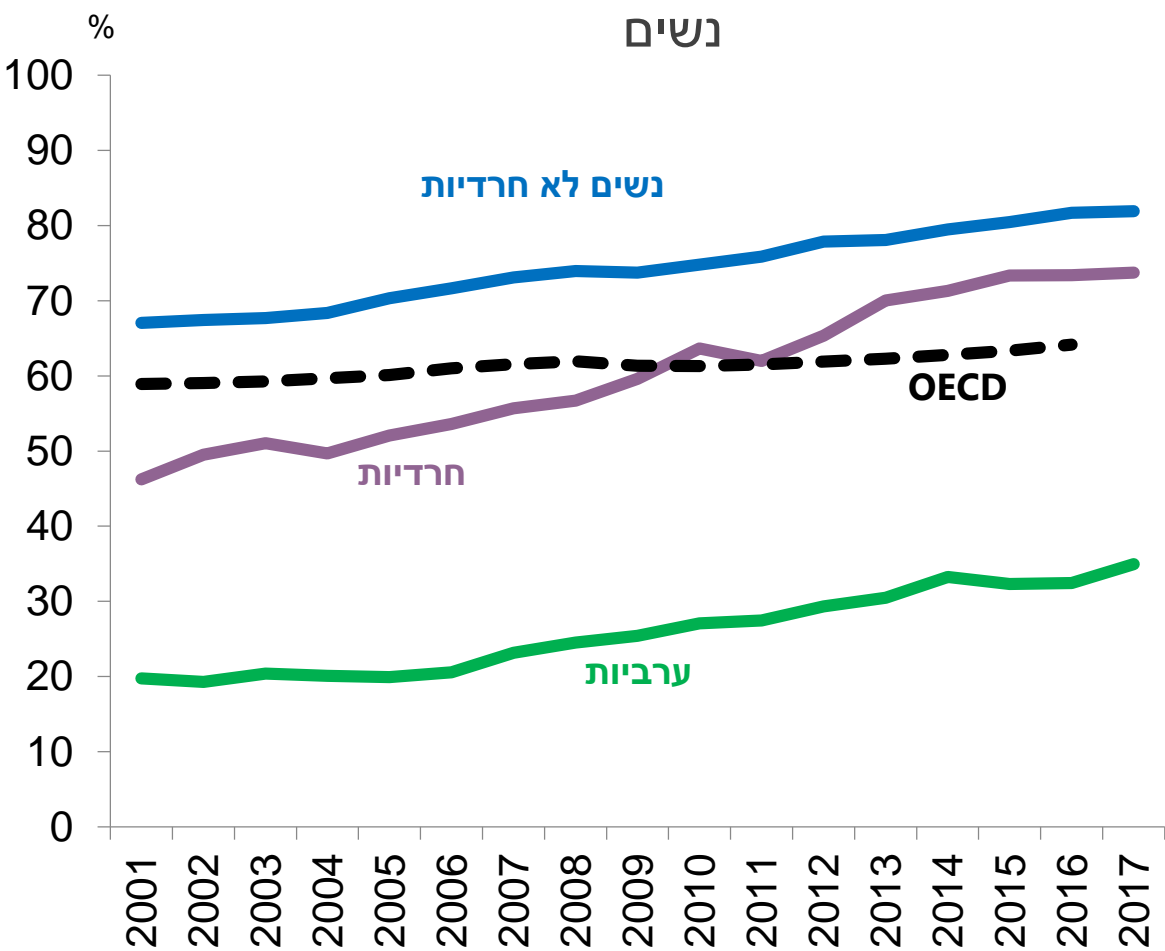

מקור: עיבודי המוסד לביטוח לאומי על נתוני הלמ"ס

שיעור התעסוקה גדל בקרב כל קבוצות האוכלוסייה, אולם נותרו פערים גדולים ביניהן

שיעור תעסוקה לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר, 2001-2017, גילאי 25-64

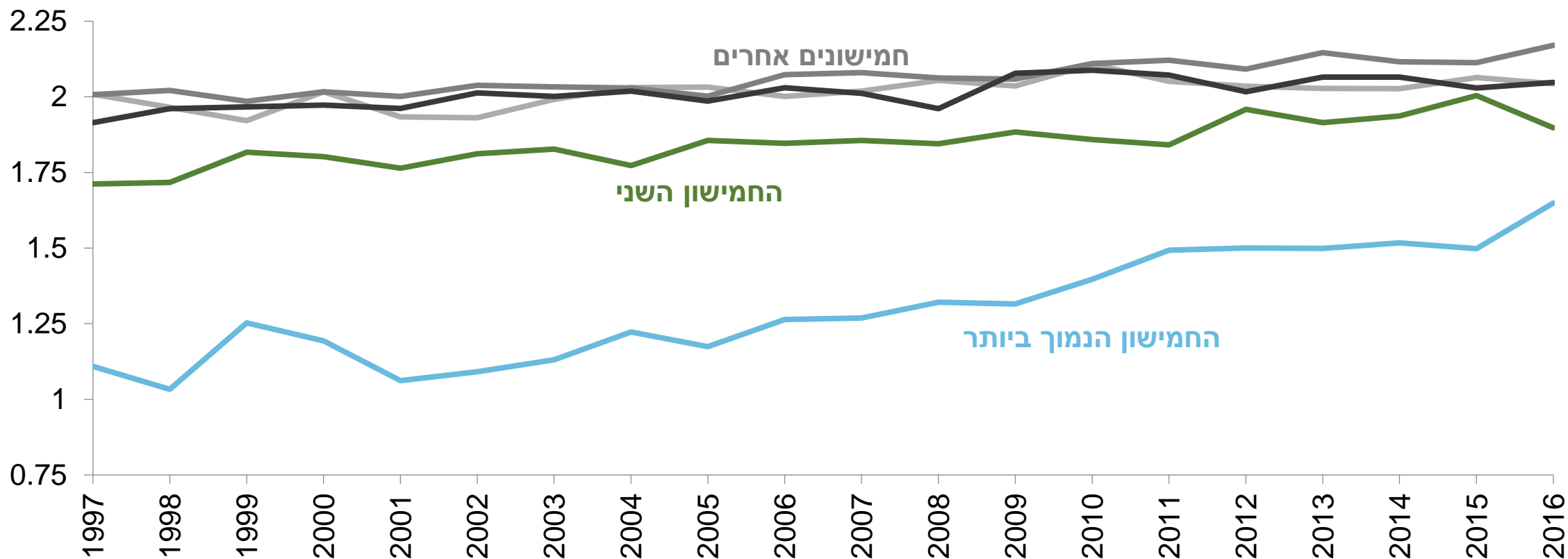
מקור: למ"ס, OECD

העלייה בשיעורי התעסוקה הינה המשמעותית ביותר בקרב חמישון ההכנסה הנמוך ביותר

מספר המועסקים הממוצע למשק בית

גילאי 24-25, על פי חמישוני הכנסה פנויה, 1997-2016

מספר המועסקים למשק בית

*כולל משרות חלקיות

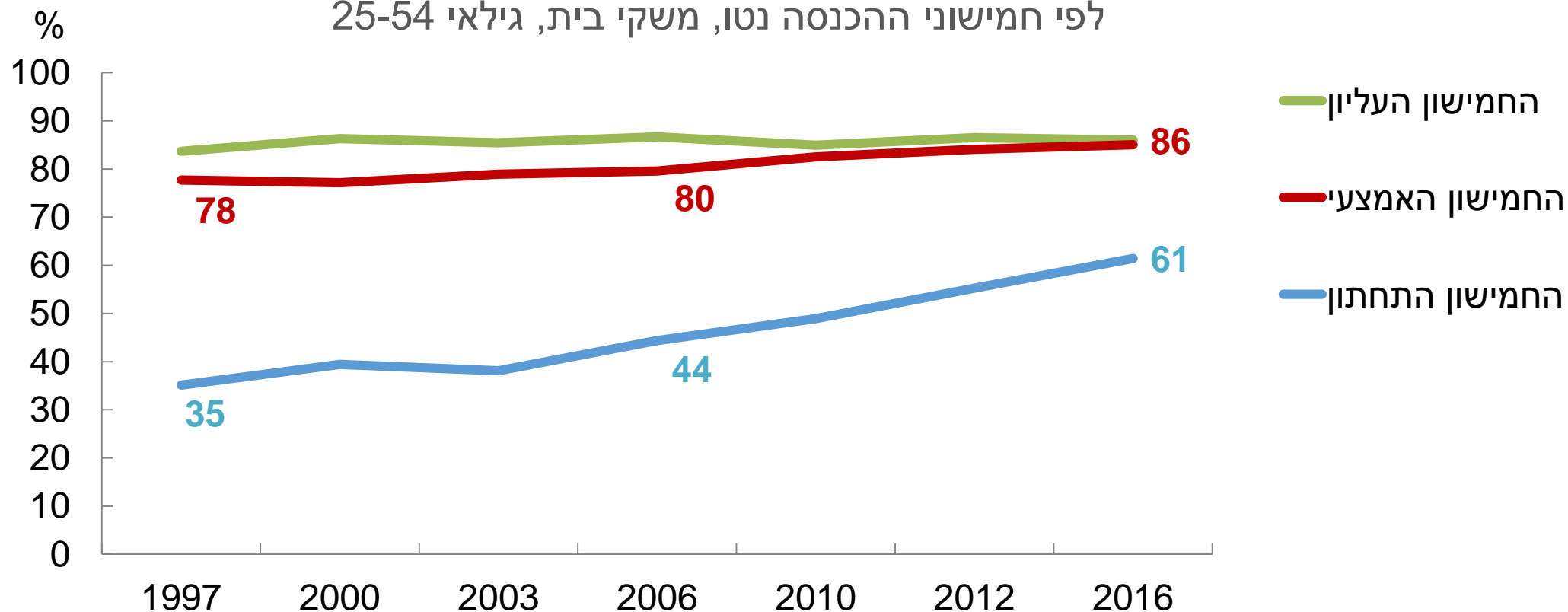
המקור: עיבודי בנק ישראל לסקרי כוח אדם של הלמ"ס (דו"ח בנק ישראל 2017, עמ' 191)

בקרב החמישון התחתון, משקל ההכנסה מהעבודה בסה"כ ההכנסה נטו עלה באופן ניכר

ההכנסה מעבודה כאחוז מסך ההכנסה נטו לנפש תקנית,

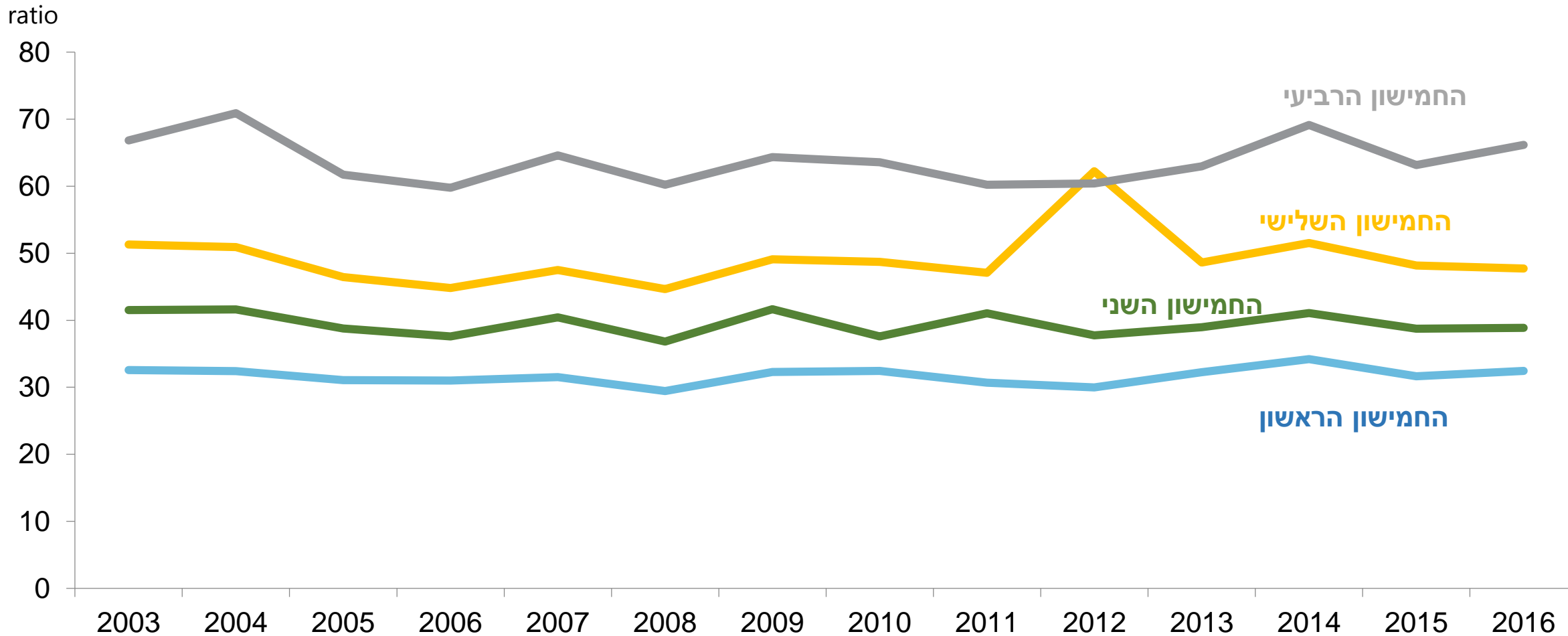
לפי חמישוני ההכנסה נטו, משקי בית, גילאי 25-54

המקור: עיבודי בנק ישראל לסקרי כוח אדם של הלמ"ס (דו"ח בנק ישראל 2017, עמ' 192)

עדיין ישנם פערים גדולים בשכר השעתי בין החמישונים

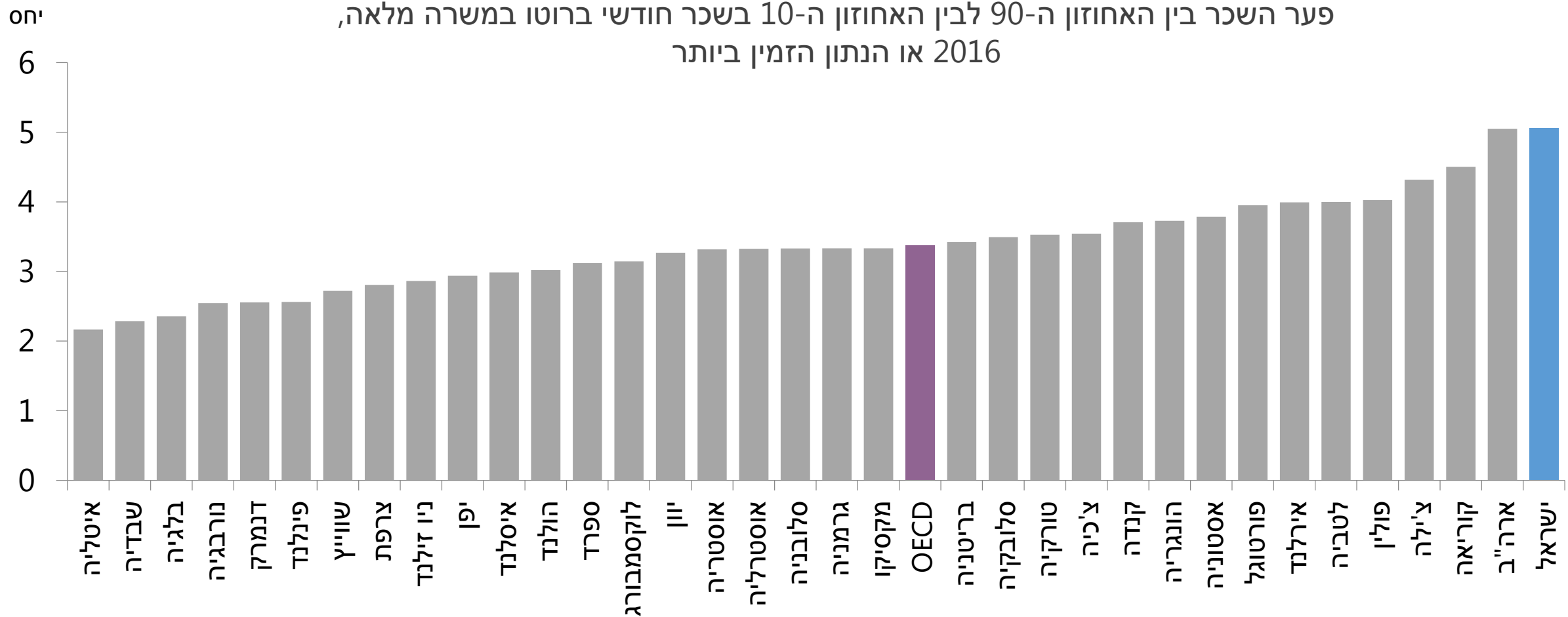
היחס בין השכר לשעה בכל חמישון לעומת החמישון העליון
 גילאי 25-54, 2003-2016

המקור: עיבודי בנק ישראל לסקרי כוח אדם של הלמ"ס (דו"ח בנק ישראל 2017, עמ' 192)

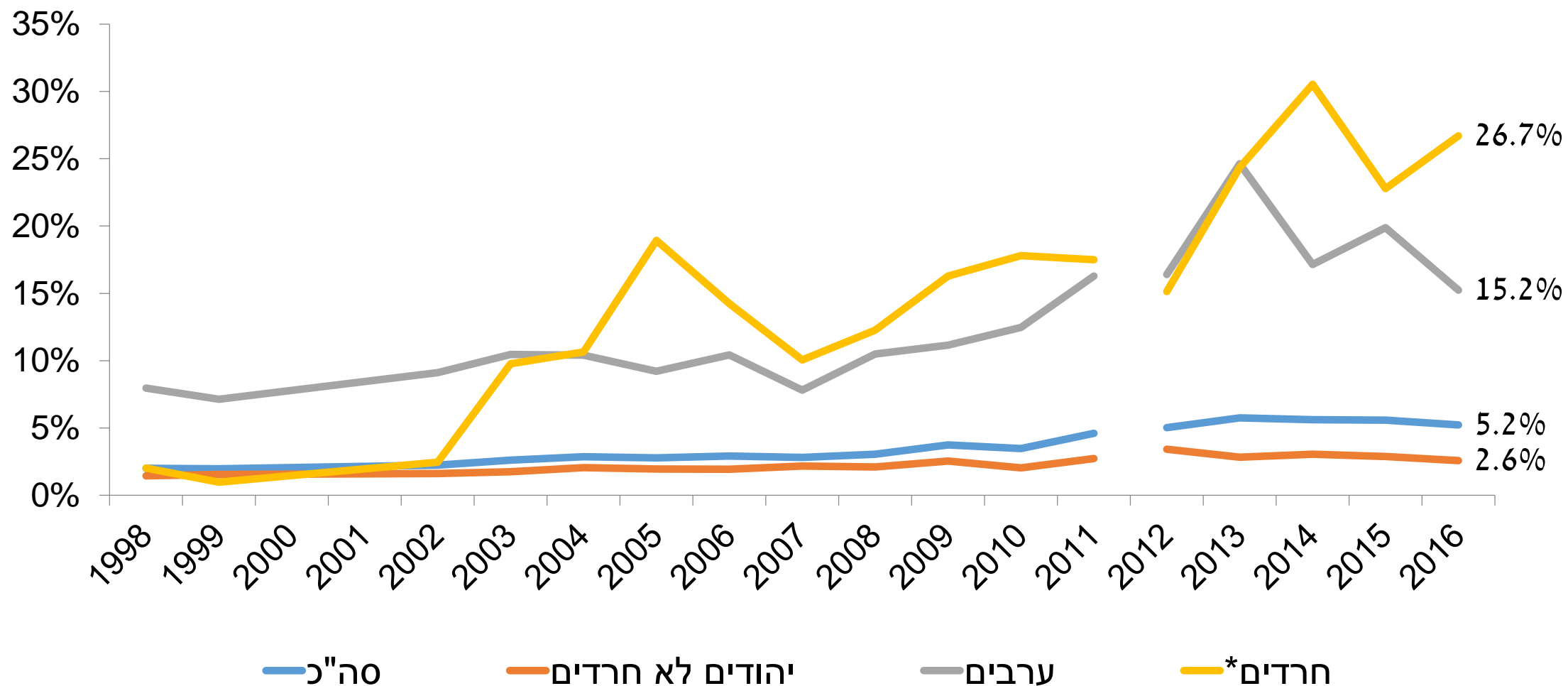
פער השכר למשק בית בין העשירון העליון לעשירון התחתון גבוה בהשוואה בינלאומית

פער השכר בין האחוזון ה-90 לבין האחוזון ה-10 בשכר חודשי ברוטו במשרה מלאה, 2016 או הנתון הזמין ביותר

*נתוני ישראל מבוססים על עיבודי בנק ישראל לסקר הוצאות של למ"ס עבור הכנסה ברוטו מעבודה שכירה לעובדים במשרה מלאה

תחולת העוני של משפחות עם שני מפרנסים – לפי קבוצות אוכלוסייה, 2016-1998

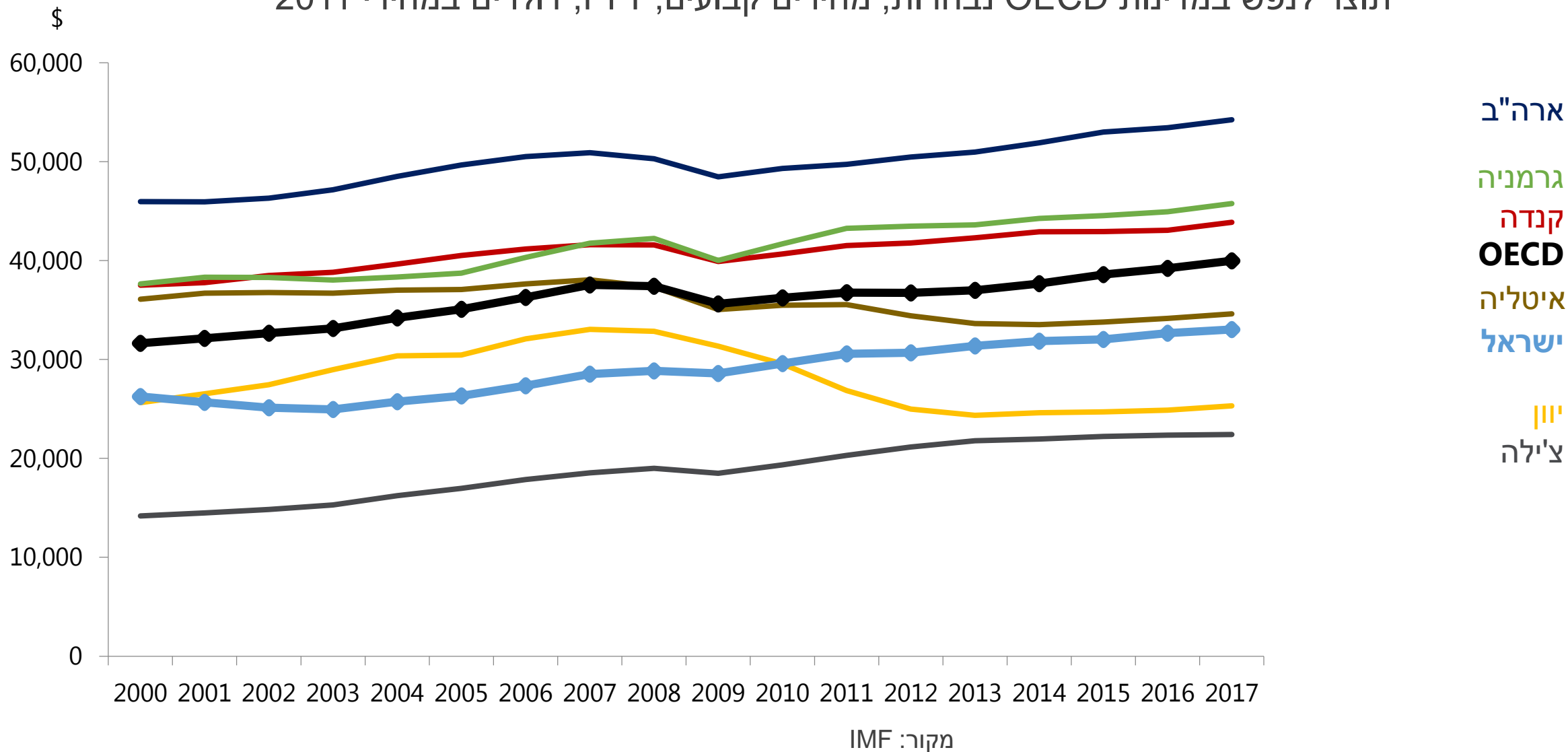
סיכום ביניים

- הצמצום בקצבאות והפחתת מס ההכנסה הפרוגרסיבי תמרצו כניסה לשוק העבודה.
- מדיניות זו הובילה להפחתה באי-השוויון הכלכלי, הודות לעליה במספר המפרנסים למשק בית בחמישון התחתון.
- חלק מהמצטרפים לשוק העבודה בעלי כישורים נמוכים, ולכן שכרם נמוך, כך שהם נותרים מתחת לקו העוני, בייחוד בקרב משפחות ברוכות ילדים.
- עד 2010 אי-השוויון בהכנסה נטו עלה בעקבות צמצום מדיניות החלוקה מחדש.
- בשנים האחרונות, הירידה המתמשכת באי-השוויון הכלכלי תורגמה לירידה באי-השוויון בהכנסה הפנויה ובתחולת העוני.

אתגר הפריון והשכר

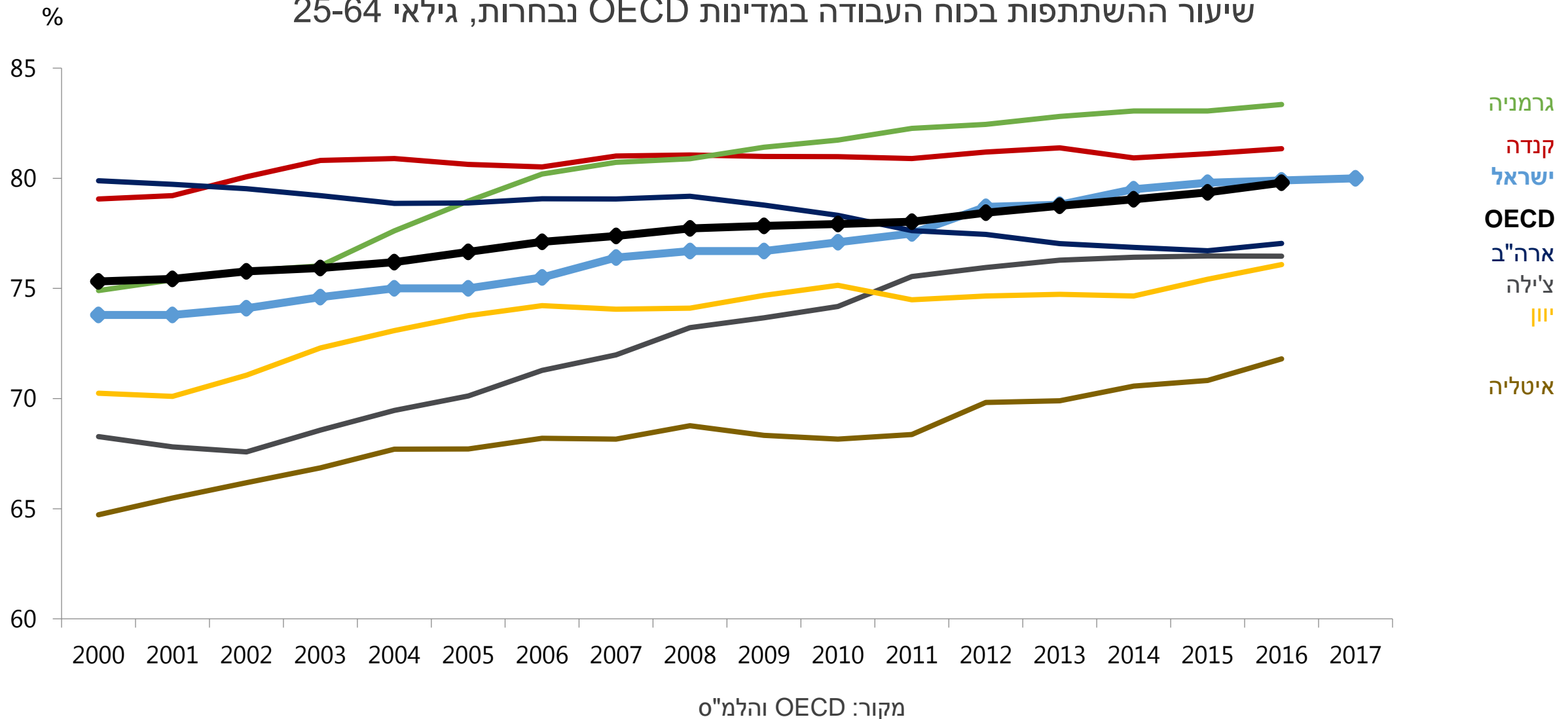
התוצר לנפש בישראל גדל בקצב דומה לזה של מדינות ה-OECD

תוצר לנפש במדינות OECD נבחרות, מחירים קבועים, PPP, דולרים במחירי 2011

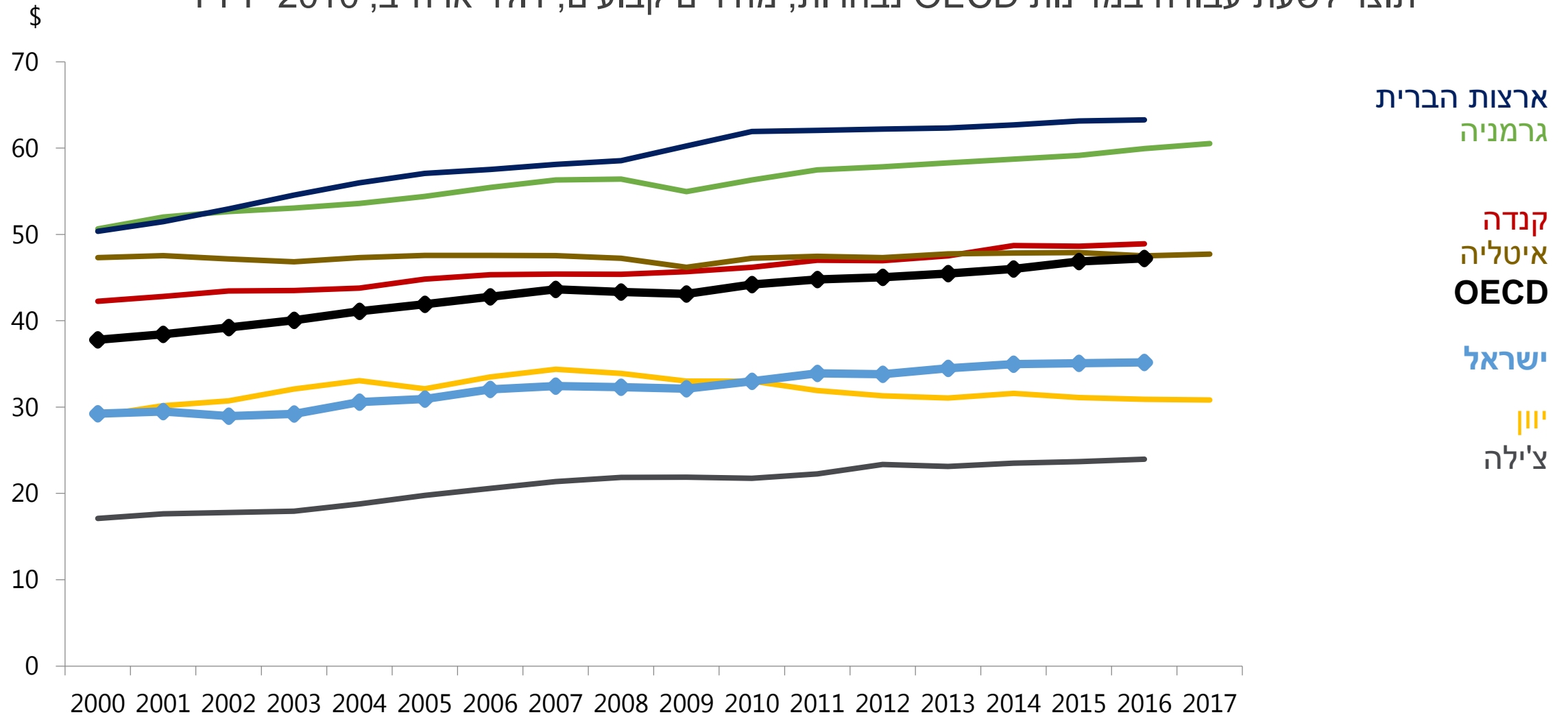
שיעור ההשתתפות בישראל גדל מעט יותר מאשר במדינות ה-OECD

שיעור ההשתתפות בכוח העבודה במדינות OECD נבחרות, גילאי 25-64

ישראל אינה סוגרת את פער הפריון

תוצר לשעת עבודה במדינות OECD נבחרות, מחירים קבועים, דולר ארה"ב, PPP 2010

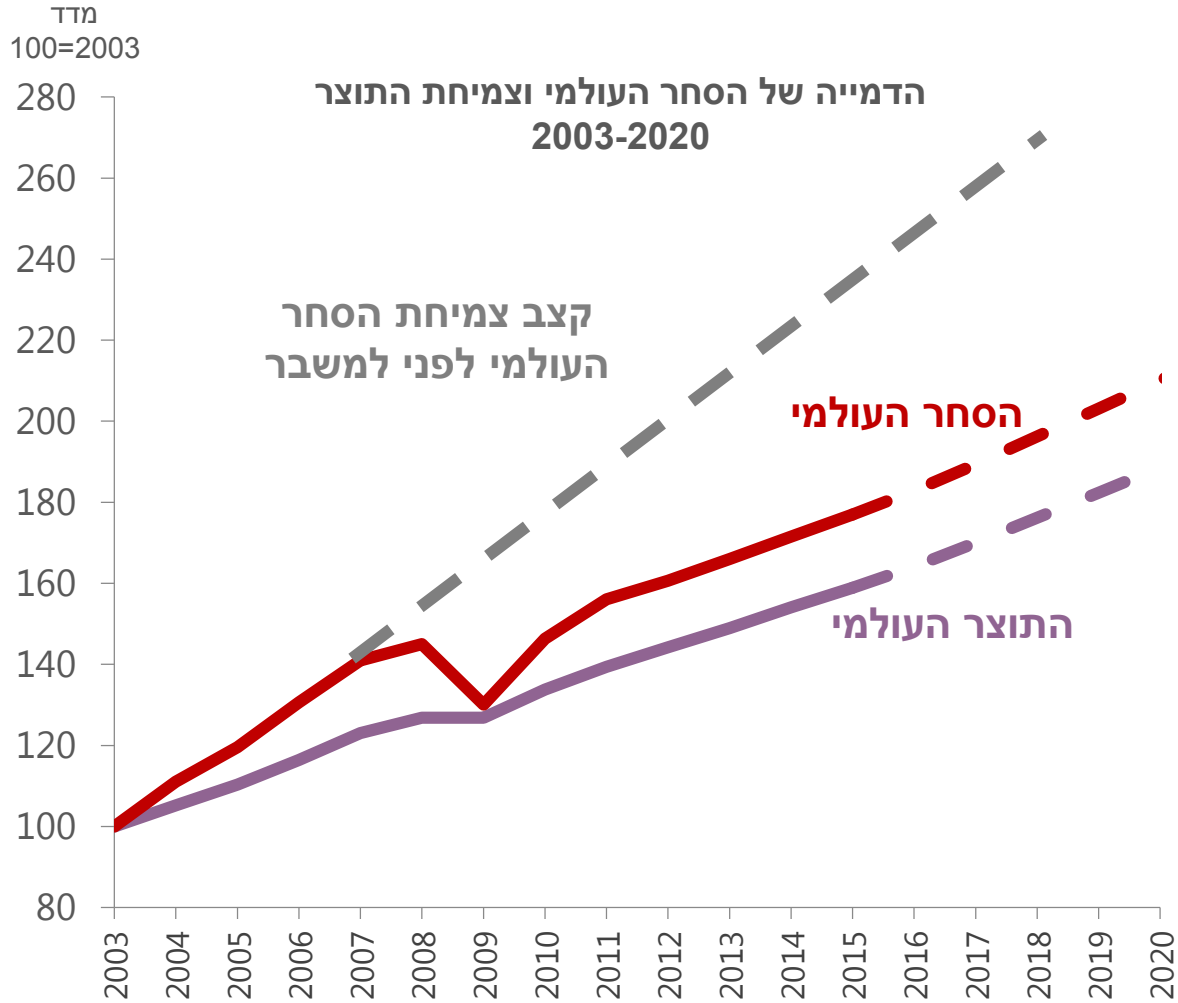

מקור: OECD

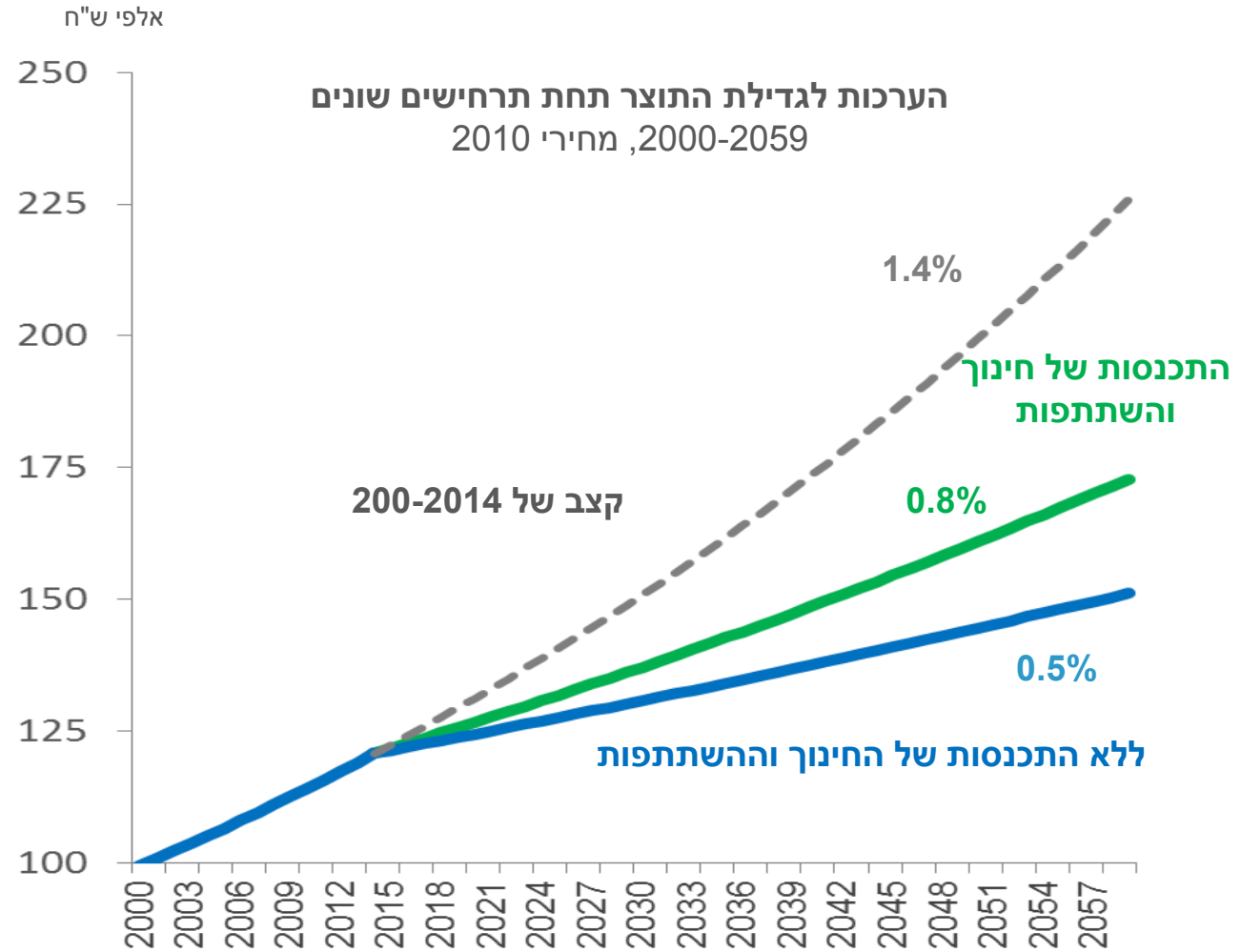
אתגרים לצמיחה עתידית

מגמות עולמיות

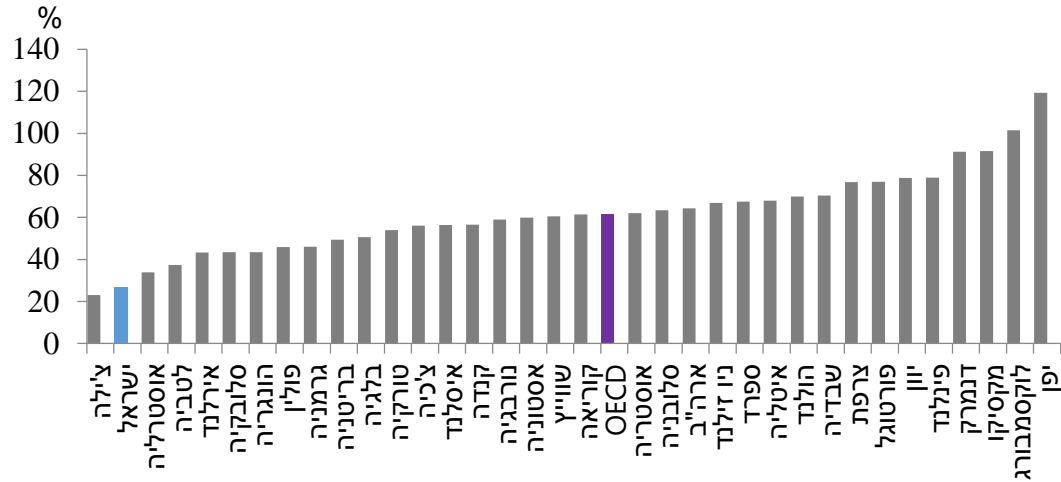
מגמות דמוגרפיות ומיצוי העליה בשנות הלימוד

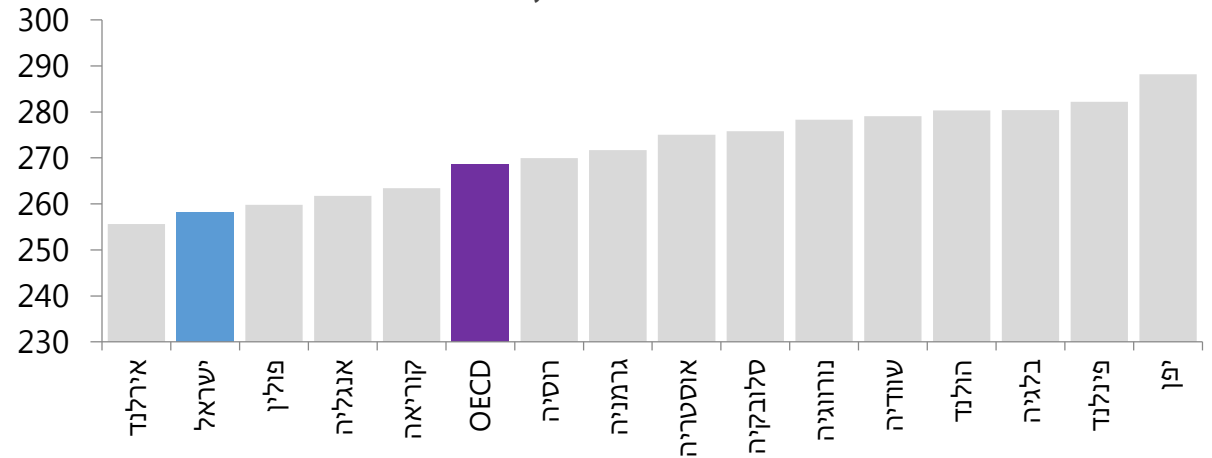

הפערים בפריון נובעים מנחיתות בכישורים ומרגולציה מכבידה יתר על המידה

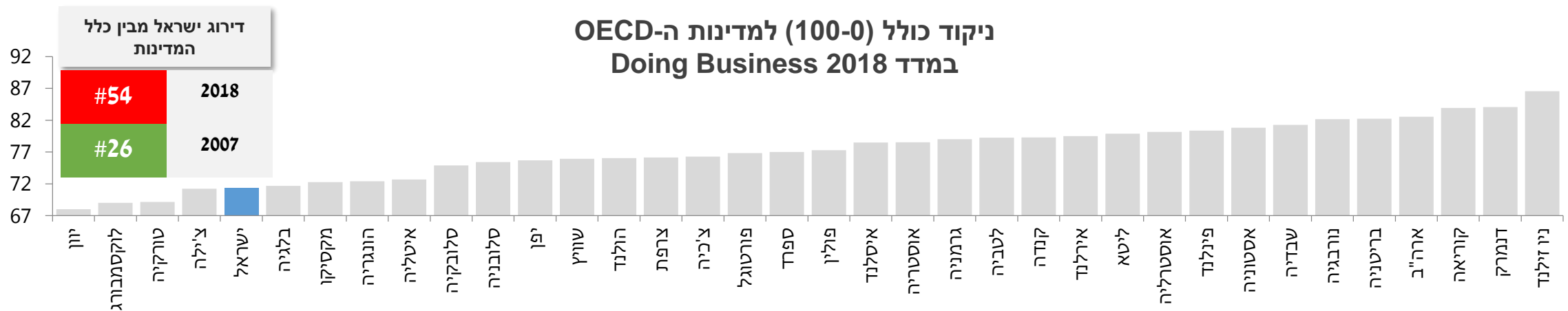
מלאי הון ציבורי* באחוזי תוצר, 2015

ישראל ומדינות ה-OECD בקרב בני 16+ בסקר המיומנויות הבינלאומי PIAAC, 2014

ניקוד כולל (0-100) למדינות ה-OECD במדד Doing Business 2018

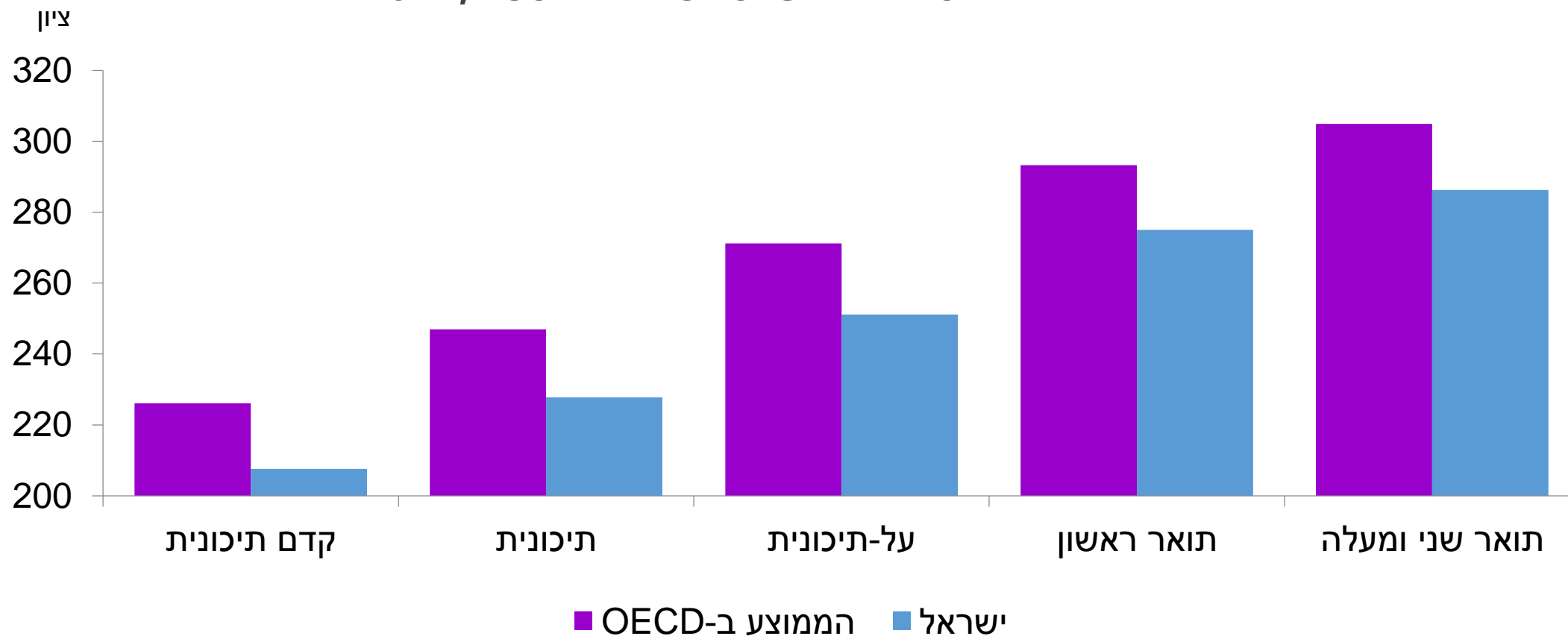

*מלאי הון הציבורי מתייחס בעיקר לתשתיות

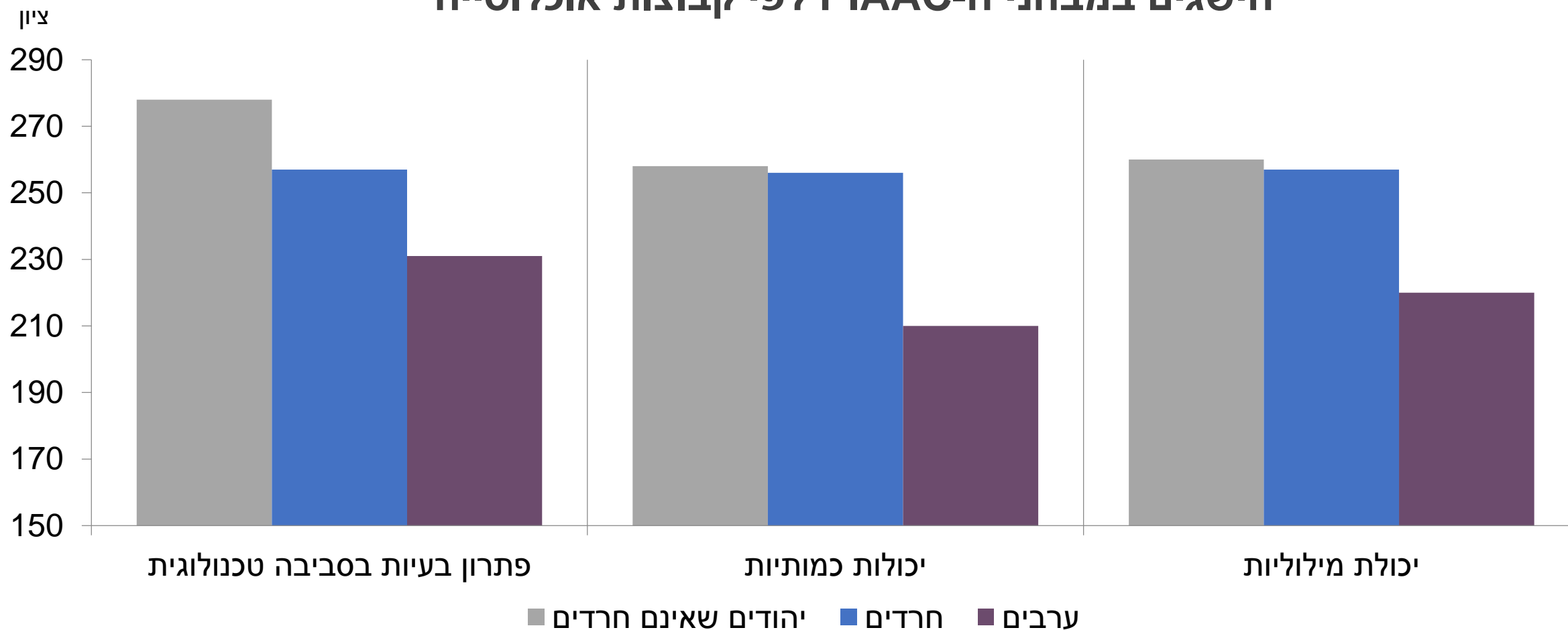
מקור: OECD, IMF, Doing Business

פערי המיומנויות בין ישראל למדינות ה-OECD קיימים בכל רמות ההשכלה

רמת המיומנויות בישראל וב-OECD לפי רמות השכלה, 2014

הישגים במבחני ה-PIAAC לפי קבוצות אוכלוסייה

העלאת הפריון הינה המפתח לתמיכה בצמיחה מכילה ובת-קיימא

שיפור ההון האנושי: חינוך והכשרה מקצועית

- הגידול במספר שנ"ל קרוב למיצוי; יש לשפר את איכות החינוך ולהקנות מיומנויות יסוד לכולם
- על מערכת החינוך לפעול להקניית כישורים ומיומנויות כמו למידה עצמית, פתרון בעיות, יצירתיות, וחשיבה ביקורתית
- לנוכח ההישגים הנמוכים במיוחד של תלמידים מרקע חלש, וההוצאה הנמוכה לתלמיד במונחי PPP בהשוואה בינלאומית, יש מקום לתוספת תקציב שתמוקד בהעדפה מתקנת ללא פגיעה ביתר התלמידים.
- תוספת שעות הוראה בד בבד עם תמרוץ מורים איכותיים ללמד בפריפריה (הגיאוגרפית והחברתית) הן דרכים יעילות לשיפור ההישגים של תלמידים מרקע חלש.

שילוב אוכלוסיות בשוק העבודה: מדיניות פעילה בשוק העבודה והתאמת כלי המדיניות לכל קבוצה

הסרת חסמים לצמיחה ולפריון

- תכנון ארוך טווח והסרת חסמים להשקעה בתשתיות (ובראשן בתחבורה ציבורית במטרופולינים)
- שיפור הרגולציה וצמצום הבירוקרטיה
- קידום תחרות היכן שנדרש
- קידום רפורמות (נמלים, חשמל, תעשיית הגז והאנרגיה)

צמצום העוני בקרב בעלי יכולת תעסוקה/כושר השתכרות מוגבלים

- חשוב לעודד תעסוקה גם בקרב אוכלוסיות שיכולת התעסוקה שלהם מוגבלת, באמצעות תמריצים מתאימים, ובפרט, הפחתת המס הגלום בהטבות לבעלי מוגבלויות המונע הגדלת היצע העבודה; בנוסף, חשוב להעלות את גיל הפרישה ולעודד תעסוקת מבוגרים.
- בעלי כושר עבודה /השתכרות נמוכים בגיל העבודה:
 - העלאת מענק העבודה (מס הכנסה שלילי)
 - שיפור שירותי ההכשרה וההשמה
 - שיפור דמי אבטלה שיאפשרו תהליכי חיפוש עבודה מתאימה
 - שיפור גמלת הבטחת הכנסה לצד שיפור מבחני מסוגלות תעסוקתית
- קשישים:
 - התאמת גיל הפרישה לעלייה בתוחלת החיים,
 - העלאת גיל הפרישה לנשים בהדרגה, והשוואתו לגיל הפרישה של גברים
 - בטווח הארוך—חוק פנסיה חובה פועל לצמצום העוני אצל קשישים; בטווח הקצר, העלאת השלמת ההכנסה לקשישים בעלי הכנסה נמוכה (שלא צברו זכויות פנסיוניות מספקות)

תודה!